

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : สัญญาเลขที่ RDG5240024
ชื่อโครงการ : โครงการความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาคาความยากจนการพัฒนาสังคม
และสขภาวะ จ้งหวัดนครศรีธรรมราช ระยะที่ 2
ชื่อผู้รับทุน : นายประยงค์ หนุญญคง นายทวิ วิริยฑูรย์และนายคณพัฒน์ ทองคำ
ผู้เขียนรายงานการวิจัย : ว่าที่เรื่อตรีเฉลิมพล บุญญาษา
อีเมล : bambie_boot@hotmail.com
ระยะเวลาโครงการ : เมษายน 2552-ตุลาคม 2553

โครงการความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาคาความยากจน การพัฒนาสังคมและสขภาวะ จ้งหวัดนครศรีธรรมราช ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2550 และต่อเนื่องมาถึงปี 2553 โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ในระยะที่ 2 ระยะที่ 2 เริ่มดำเนินการตั้งแต่ 2552-2553 มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อสนับสนุนให้มีการนำแผนแม่บทชุมชนระดับต่าง ๆ และประเด็นยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ด้วยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ บทฐานข้อมูล / ความรู้ 2) เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศตำบล ให้มีขีดความสามารถในการสนับสนุนงานพัฒนาระดับพื้นที่ และ 3) เพื่อพัฒนากลไกความร่วมมือให้มีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นและขยายวงกว้างขึ้น กิจกรรมการดำเนินงานระยะที่ 2 มีแนวทางการดำเนินงานได้แก่ 1) การสร้างรูปธรรมจากแผนแม่บทชุมชน 2) การยกระดับแผนแม่บทระดับตำบลขึ้นสู่แผนจ้งหวัด 3) การพัฒนาระบบสารสนเทศตำบลและยกระดับสู่ระบบสารสนเทศจ้งหวัด โดยการสนับสนุนให้พื้นที่จัดระบบสารสนเทศระดับตำบล 4) การจัดการความรู้

ผลการดำเนินงานโครงการความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาคาความยากจน การพัฒนาสังคมและสขภาวะจ้งหวัดนครศรีธรรมราช มีดังนี้ 1) ด้านกลไกความร่วมมือ มีคณะกรรมการบริหารโครงการซึ่งประกอบด้วยภาคส่วนต่าง ๆ จำนวน 59 คน มีคณะยุทธศาสตร์จำนวน 28 คน และคณะทำงานระดับตำบล 300 คน คณะทำงานโครงการความร่วมมือ ฯ ได้เข้าร่วมเป็นคณะทำงานกับภาคีต่าง ๆ ทั้งในระดับอำเภอ จ้งหวัด และระดับชาติได้แก่ คณะทำงานสมัชชาสขภาพจ้งหวัดนครศรีธรรมราช โดยการสนับสนุนงบประมาณหลักจากสำนักงานคณะกรรมการสขภาพแห่งชาติ คณะทำงานโครงการจ้งหวัดสขภาวะ โดยการสนับสนุนงบประมาณหลักจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสขภาพ คณะกรรมการประเมินแผนอำเภอและการจับภาพความสำเร็จของปฏิบัติการระดับพื้นที่ อนุกรรมการแก้ปัญหาคาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ในคณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการสนับสนุนการ

ขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราชคณะกรรมการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน (ศพช.) หรือโครงการชุมชนพอเพียง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ด้านการนำแผนแม่บทชุมชนไปสู่การปฏิบัติ การนำแผนแม่บทไปสู่การปฏิบัติโดยชุมชนใช้ศักยภาพภายในชุมชนหรือใช้ทุนภายในชุมชนเอง เฉลี่ยตำบลละ 3 โครงการ การนำแผนแม่บทไปสู่การปฏิบัติโดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เฉลี่ยตำบลละ 3.9 โครงการ งบประมาณเฉลี่ยตำบลละ 897,183.33 บาท การนำแผนแม่บทไปสู่การปฏิบัติโดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน เฉลี่ยตำบลละ 1.58 โครงการ งบประมาณเฉลี่ยตำบลละ 2,671,250 บาท 3) การจัดการประเพณีร่วม 3.1 ประเพณีวิสาขบูชาข้าว มีการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป้าหมาย และจัดระบบสารสนเทศรองรับการวางแผน 3.2 ประเพณีวิสาขบูชาส้มโอ ได้มีการจัดเก็บข้อมูลการปลูกส้มโอในพื้นที่ตำบลเกาะทวดและตำบลคลองน้อย และจัดทำฐานข้อมูลระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ 3.3 ประเพณีการวิสาขบูชามังคุด มีจัดฝึกอบรมด้านบัญชีวิสาขบูชาชุมชนให้วิสาขบูชาชุมชนด้านไม้ผล จำนวน 15 กลุ่ม เกิดเวทีทำความเข้าใจเกษตรกร และเก็บข้อมูลการปลูกมังคุดพัฒนาระบบสารสนเทศประเพณีมังคุด 3.4 ประเพณีการจัดการน้ำ ได้มีการเก็บข้อมูลและจัดระบบสารสนเทศด้านน้ำในพื้นที่เป้าหมาย และอยู่ระหว่างการจัดทำ แผนแม่บทด้านน้ำระดับตำบล เกิดข้อตกลงการใช้น้ำ และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากชลประทานในการแก้ปัญหาพื้นที่เพื่อการเกษตรในบางพื้นที่ 3.5 ประเพณีการแก้ปัญหาที่ดิน การแก้ไขปัญหา สามารถทำได้เฉพาะบางพื้นที่ ที่มีความพร้อม ตามขีดความสามารถของแต่ละพื้นที่ และบางพื้นที่สามารถแก้ไขได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เดือดร้อน หรือกำหนดแนวทางการป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐได้อย่างเป็นรูปธรรม กลุ่มแก้ปัญหาที่ดินจึงได้รวมตัวกัน เพื่อเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการแก้ปัญหาที่ดิน ภายใต้อัฒตนาทำงานแก้ปัญหาที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ขับเคลื่อนใน ศูนย์ประสานงานเครือข่ายองค์กรชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำไปสู่การสร้างร่วมมือ ให้เกิดการทำงานร่วมกัน จากหลากหลายภาคส่วน ประสานให้เกิดแนวทางที่สามารถแก้ปัญหาให้ตรงจุด ครอบคลุมทุกมิติ และทุกพื้นที่ใน จังหวัดนครศรีธรรมราช 4)เกิดความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้ผ่านกระบวนการบัญชีครัวเรือนมีการกำหนดเป้าหมายให้ครัวเรือนในพื้นที่เป้าหมายมีการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างน้อยหมู่บ้านละ 10 ครัวเรือน มีจำนวน 6,150 ครัวเรือน แต่ผลที่เกิดขึ้นที่ผ่านมามีการบันทึกจริง 984 ครัวเรือน ไม่ถึงร้อยละ 10 5) การยกระดับแผนแม่บทชุมชนเข้าสู่แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมีโครงการที่ได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาจังหวัดประจำปีงบประมาณ 2553 รวม 19 โครงการ งบประมาณ 31,667,800 บาท 6) มีบทเรียนการพัฒนา ที่ผ่านการถอดบทเรียนจากพื้นที่ต้นแบบโดยนักวิชาการจำนวน 5 พื้นที่ 7) มีกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศตำบลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ เพิ่มขึ้นจากระยะที่ 1 จำนวน 17 พื้นที่

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากผลการดำเนินงานในระยะที่ 2 พบว่า งานเชิงประเด็นที่มีการขับเคลื่อนอยู่นั้น มีบางประเด็นที่มีเจ้าภาพหลักในการสนับสนุนงบประมาณในการสร้างรูปธรรมของการแก้ปัญหาโดยใช้รูปแบบและกระบวนการจากโครงการความร่วมมือ ฯ โดยเฉพาะการแก้ปัญหาที่ดิน แต่ทว่าในอีกหลายประเด็นยังขาดผู้สนับสนุน ซึ่งหากมีการต่อยอดปฏิบัติการจากฐานงานเดิมจะทำให้เกิดการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมได้แก่ ประเด็นนาข้าว ประเด็นวิสาหกิจไม้ผล(มังคุด,ส้มโอ)และประเด็นการจัดการน้ำ นอกจากนั้นแล้วการเรียนรู้เรื่องบัญชีครัวเรือนซึ่งคณะทำงานเชื่อมั่นว่าสามารถทำให้ครัวเรือนและชุมชนเกิดการเรียนรู้ที่เรียกว่า “ระเบิดจากข้างใน” ยังคงมีวงที่จำกัดอยู่และยังไม่สามารถสร้างรูปธรรมความเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจนมากพอที่จะสร้างให้เกิดกระแสการเรียนรู้และนำไปปรับปฏิบัติ จึงมีความจำเป็นต้องต่อยอดงานในระยะที่ผ่านมาให้มีรูปธรรมชัดเจน เพื่อนำไปสู่การจัดการเพื่อแก้ปัญหาความยากจน เกิดการพัฒนาสังคมและการสร้างสุขภาวะ

โดยใช้กระบวนการบัญชีครัวเรือนเป็นเครื่องมือนำไปสู่การจัดการจัดทำบัญชีน้ำ บัญชีต้นทุนภาคการเกษตร และสร้างขบวนการเคลื่อนไหวในการจัดการปัญหาของตนเองบนฐานความร่วมมือกับภาคีพัฒนา ตลอดจนพัฒนากลไกขบวนการทั้งในระดับพื้นที่และระดับจังหวัดให้เกิดการหนุนเสริมอย่างลงตัวบนฐานข้อมูล และชุดความรู้ที่เหมาะสม ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นตำบลเข้มแข็งของพื้นที่ปฏิบัติการ